

- Meditatie
- Ambtelijke praktijk
- Bijbelstudie
- Kerkelijk actueel
- Boekbespreking

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen

Een biddende Borg

*"En ik zal de
Vader bidden
en Hij zal u een
andere Trooster
geven, opdat Hij
u blijve in der
eeuwigheid"*
Johannes 14:16

U en ik, wij allen hebben nodig de werking van Gods Geest in onze harten. Hij wordt ons deel in de weg van het gebed; in de weg van de werkzaamheden met Christus beloftewoord. Zonder gebed gaat het niet. Maar de zaligheid van al Gods kinderen ligt vast in de Handen van een Ander. Van de Heere Jezus Christus, Die de Zaligmaker van zondaren is. In bovengenoemde tekst gaat het over het gebed van Christus. 'Ik zal de Vader bidden'. O nee, dat sluit ons bidden niet uit, maar in. Immers bidden de discipelen ook. De begeerte is gewekt. Maar de grond der vervulling van de belofte van de Heilige Geest ligt in de voorbede van Christus. Ik zal bidden. Ik, de Borg. Ik, de Middelaar. Ik zal bidden met Mijn doorboorde handen. Zo moet het. Er is geen andere weg, want de gave van de Geest is diep verzondigd en verbeurd. Gelukkig de mens die hier iets van mag verstaan. Wij hebben Christus nodig. Wij hebben Hem nodig als Voorbidder. Zalig die tot Hem uit mag gaan! Dan gaan we bidden om Zijn bidden. Ons gebed is dan om Zijn gebed. Ik leer bidden VOOR mij. Hebreëen 7 zegt: 'Maar Deze, omdat Hij in eeuwigheid blijft, heeft een onvergankelijk Priesterschap. Waarom Hij ook volkomen kan zalig maken degenen, die door Hem tot God gaan, also Hij altijd leeft om voor hen te bidden'. Zonder Hem, Kerk des Heeren, kunt gij niets doen. Christus' werk is zo volkomen dat Hij u kan verzekeren: 'En de Vader zal u een andere Trooster geven'. Een andere. Want Christus Zelf is ook Trooster. Lamech, de

vader van Noach heeft reeds profetisch van de Christus gezongen: 'Deze zal ons troosten over ons werk en over de smart onzer handen, vanwege het aardrijk, dat de Heere vervloekt heeft!' Christus is de Troost voor een vloekwaardige zondaar. Waar het ene wordt beleefd (onze vloekwaardigheid) komt het andere (Zijn Troost) tot zijn recht. Heel de Persoon en al het werk van de Borg en Middelaar is een ontzaglijke heerlijke troost voor al Gods bedroefde kinderen. De Heilige Geest vertroost ook. En Hij troost op dezelfde wijze als de Zoon. Hij ontdekt en overtuigt enerzijds. Iets van ons goddeloze bestaan wordt ingeleefd. Maar de kwaal blootgelegd hebbend, vertroost Diezelfde Geest met het werk en de Persoon van Christus. Hij heelt gebrokenen van harte, en Hij verbindt z' in hunne smarte, die in hun zonden en ellenden, tot Hem zich ter genezing wenden! Hier is een woord voor ongetroosten, voor bedroefden van geest. De Vader zal u geven. De Vader, Die ook Zijn Geliefden Zoon gaf, geeft ook de Geest van Zijn Zoon. De Geest komt voort uit de schatkamer van Gods hart als een wonder van Zijn welbehagen. Gelijk zich een vader ontfermt over zijn kinderen, ontfermt Zich de Heere over degenen die Hem vrezen. Die Geest blijft bij u in der eeuwigheid! Hemel en aarde mogen vergaan (en hij zal komen). De Geest blijft! Ook deze genadegift is onberouwelijk. Dat Hij blijft in het hart waar Hij woning maakt, wil niet zeggen dat het voor het kind des Heeren nu altijd alleen maar licht en

vrolijkheid is. O nee, er zijn vele dagen van duisternis. Dagen van vrees en twijfel. Van ongelooft en zondelust. We weten van David dat de Geest van God op hem rustte van de dag van zijn zalving af voortaan. Maar David kent ook zijn vrees wel nog eens door Sauls hand om te zullen komen en het doel nimmer te bereiken. Maar met name door de kracht van het verdorven vlees wordt de Geest door ons tegengestaan. Als het vlees zijn triomfen viert, wordt de Geest Gods bedroefd en wijkt Hij met Zijn vertroostingen, liefelijke nabijheid en vrede. Maar toch blijft David een kind van God. Toch laat de Geest het in hem begonnen werk niet varen. Waaruit blijkt dat? Wel in die dagen van duisternis en zonde voelt David zich ondertussen diep en diep ongelukkig. Hij tiert niet meer. Zijn ziel is een grote schreeuw naar God dat het anders ware met hem. Dat is het bewijs dat de Geest niet van hem geweken is. Hij blijft bij David. Maar waarom dan? Omdat David dan toch uiteindelijk zo'n aardige man is toch nog zo'n lief kind van God? Neen; de grond ligt in Christus werk. Ik zal de Vader bidden, niet alleen opdat gij die Trooster zult mogen ontvangen, maar ook opdat Hij bij u blijve. Petrus, Ik heb voor u gebeden dat uw geloof niet ophoude! Wat een wonder, wat een onuitsprekelijke zaligheid voor de Kerk. O ja, ze plukken echt wel de vrucht van hun natuurlijke, vijandige daden, maar dat moet dienen om van de zonden steeds meer af te sterven en om de zonde steeds meer te haten en te vlieden. Maar al Gods

*Gelijk zich
een vader
ontfermt over
zijn kinderen,
ontfermt Zich
de Heere over
degenen die
Hem vrezen.*

kinderen zullen eeuwig plukken de vruchten van Christus werk. Hun zonden mogen de hemel uit het hart houden, maar Christus werk houdt hen vast. Zij zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid. Dat wordt voor al Gods kin-

deren een onuitsprekelijk wonder van Gods goedertierenheid. Ze gaan al meer en meer bidden om die Heilige Geest:

*Verwerp mij van Uw aangezicht
toch niet;*

*ai, laat van mij Uw Heil'gen Geest
niet scheiden.
Die kan alleen op 't rechte spoor mij
leiden.
Bestier mijn gang, daar Gij mijn
zwakheid ziet.*

Ds. K. Hoefnagel

Ambtelijke praktijk

De oorzaak van Paulus' brief, Filemon 8 en 9

Uit wat we lezen in de verzen 8- 12 blijkt dat Paulus in zijn schrijven zeer serieus en weloverwogen te werk ging. Beslist niet tactisch noch krampachtig. Hij zal gebeden hebben om wijsheid met de vraag aan de Heere of het schrijven goed over mag komen bij Filemon. Op zich kan Paulus de stemming, de houding van

Filemon begrijpen, want er is heel wat gebeurd. Wat Onesimus deed was niet mis. Dat beseft Paulus. Maar er is door de genade van de Heere gekomen een andere Onesimus. Die daad van de Heere heeft Paulus gedrongen om de brief te schrijven.

Houding van Filemon

Wanneer Paulus aan het schrijven is komt hem duidelijk voor de aandacht de gezindheid, de houding, van Filemon zelf. Filemons daad heeft Paulus grote vreugde en zelfs vertroosting gegeven. Filemon heeft de inwanden, de harten van de heiligen verkwikt. Aan welke daad gedacht moet worden weten we niet. Het is maar goed ook. Anders zou het menselijke bijzonder gaan spreken. Het accent moet vallen op het christelijke dienstbetoon. De Heere Christus heeft ook gezegd: laat uw licht also schijnen voor de mensen dat zij uw goede werken mogen zien en uw Vader Die in de hemelen is verheerlijken (Matth. 5:16). Het weldoen door Filemon heeft veel bij Paulus gedaan. Hij heeft daarin iets bemerkt van Filemon's christelijke levenshouding ten opzichte van de naaste en bijzonder de huisgenoten des geloofs.

Van de Redactie

Inhoud

In dit nummer van ons blad is een meditatie opgenomen van ds. K. Hoefnagel over Johannes 14:16 "Een biddende Borg". Ds. J.M.J. Kieviet gaat verder met de behandeling van het avondmaals-formulier. Ds. M.C. Tanis gaat verder met schrijven over Filemon: 8 en 9 "De oorzaak van Paulus' brief". Ds. P. Roos schrijft over het recent uitgekomen jaarboek van de CGK. Ds. P. den Butter schrijft over koning Joram. Verder enkele persberichten en boekbesprekingen.

Hemelvaart en Pinksteren

Op de dag van de hemelvaart is Christus geplaatst aan de Rechterhand van Zijn Vader en heeft alle macht ontvangen in hemel en op aarde. De beslissende vraag voor ons allen is of Hij al Koning is geworden in ons hart en leven. Bij de uitstorting van de Heilige Geest heeft de Heere Zijn almacht betoond door middel van de prediking: omtrent drieduizend hoorders werden bekeerd. Ook in onze tijd gaat het Kerkvergaderend werk van Christus voort. Dat geeft reden te bidden: Uw Koninkrijk kome. Denken wij groot van Gods almacht?

Ontmoetingsdag

We willen u alvast de datum doorgeven van de komende ontmoetingsdag: zaterdag 18 september D.V. op Urk.

Zendingsdag Elburg

D.V. woensdag 21 juli.

Verschijsning volgende nr.

Het volgende nummer van ons blad zal D.V. 27 mei verschijnen. Kopij graag binnen donderdag 20 mei.

AvH

Broederlijk schrijven

Die houding gaf Paulus grond in broederlijke zin Filemon te schrijven ten behoeve van Onesimus. Dit is geen tactische zet. Die gedachte wordt weggenomen door wat in vers 8 en 9a staat. Hoewel ik grote vrijmoedigheid heb om u te bevelen hetgeen betamelijk is, zo bid ik nochtans liever door de liefde. Als apostel van Christus had Paulus na het doel van zijn schrijven kunnen wijzen op Filemons' christenplicht. Paulus heeft dit gedaan in de brief aan de Colossenzen. Gij heren, doet

uw dienstknechten recht en gelijk wetende dat ook gij een Heere hebt in de hemelen (Col. 4:1). Die plicht ligt gegrond in de wet des Heeren. Gelijk ook Christus getuigde. Het tweede gebod is gelijk aan het eerste. Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf (Matth. 22:37). Gebiedend kan en wil ik niet schrijven, merkt Paulus op. Aanvaard mijn brief geschreven door een broeder. Wat Paulus er in zijn schrijven aan toevoegt is opvallend. Daar ik zodanig een ben te weten een oud man en nu ook een gevangene van Jezus Christus (vs. 9). Nu zijn er verschillende meningen over wat Paulus heeft geschreven. Met deze gedachte kunnen we instemmen: Naar het spraakgebruik van die tijd werd iemand die de vijftig was gepasseerd een oud man genoemd. Dus is het wijzen op leeftijd niet iets bijzonders. Paulus vermeldt tevens dat hij een gevangene van Jezus Christus is. Paulus was een gevangene om de Naam en de zaak, de dienst van Jezus Christus. Wist Filemon beide zaken niet? Zeker wel. De vraag kan dan gesteld worden: waarom wijst Paulus er dan op?

Zoon van Paulus

Paulus heeft eerst op zich laten inwerken hoe nu Filemon kan denken over Onesimus. Er is heel wat gebeurd. Aversiteit is te begrijpen. Het denken aan straf is te vatten. Maar Paulus weet dat de Heere wonderen heeft gedaan. Daar is Paulus van overtuigd. Als man van levenservaring, van mensenkennis, bijzonder van het werk des Geestes in de mens, schrijft hij over een blijde zaak. Hij heeft een zoon gekregen. In zijn gevangenschap heeft de Heere een groot eeuwigheidswonder gedaan. Wonderlijk zijn de wegen van de Heere. Tijdens zijn huisarrest heeft de Heere hem willen gebruiken. Waaraan hij nu bijzonder denkt en wat hem beheerst leidt hem tot een hartelijk verzoek aan Filemon. Onesimus heeft hij in zijn banden geteeld. Onesimus was wegevlucht de vrijheid in. Met gestolen geld ging hij op stap. Als de verloren zoon liep hij een keer vast. De ontdekking van slaaf te zijn kon geweldige gevolgen hebben. Zelfs

kruisiging of geworpen worden voor de wilde dieren was niet uitgesloten. Bijzonder als aan het licht kwam dat naast wegvlugten hij ook zijn patroon bestolen had. Gekomen in de miljoenenstad Rome dacht hij aan Paulus. Van hem had hij via Filemon of anderen gehoord. Van zijn persoon. Van zijn prediking. Maar ook van zijn gevangenschap. Paulus had huisarrest. Naast het betalen van huur moest hij voor zichzelf in al het nodige voorzien. In die woning zat hij niet opgesloten. Regelmatig kon hij mensen ontvangen. Steeds was hij instructief bezig. Met nadruk schrijft Lukas in Handelingen: Paulus preekte het Koninkrijk Gods en leerde van de Heere Jezus Christus met alle vrijmoedigheid. Onverhinderd (Hand. 28:31). Waarom Onesimus naar Paulus is gegaan weten we niet. Wat er toen in hem omging is onbekend. Denkend aan wat er gebeurd is moeten we acht geven op de wonderlijke leiding van de Heere. Het gaan naar Paulus en de ontvangst door Paulus. Paulus zal als herder vermanend en onderwijzend gesproken hebben.

Daad des Heeren

Paulus kan schrijven: Onesimus is mijn zoon. Ik heb hem in mijn banden geteeld. Er is hier in huis wat gebeurd. Het licht van Gods genade is gaan schijnen. Paulus gebruikt het woord 'telen'. Dat betekent verwekken. In het aanzijn roepen. Tot het leven brengen. In die zelfde geest heeft Paulus ook aan de Corinthiërs geschreven. Daar werd aan toegevoegd: in Christus Jezus door het evangelie. Datzelfde bedoelt Paulus ook nu. Het zaad van het Woord heeft het gedaan. Zaaïen, planten en nat maken kan en moet zelfs geschieden. Maar alle leven en wasdom is van de Heere. Wonderlijk is het. De Heere schakelt ambtsdragers en zelfs leden van de gemeente in om geestelijke kinderen te verwekken. Door het onderwijs van Paulus werd Onesimus overtuigd van zijn houding tegenover de levende God en zijn naaste. De wet des Heeren ging voor hem leven. Onesimus kwam tot zelfveroordeeling. In schuld en berouw. De

Heilige Geest overtuigde hem en bracht hem op de juiste plaats. Wat zal dit Paulus getroffen hebben en met welk een blijdschap zal hij gewezen hebben op het rijke evangeliewoord 1 Tim. 1:15 en 16. Onesimus werd getrokken uit de duisternis tot Gods wonderbaar licht. Er was blijdschap in de hemel. Ook bij Paulus en zeker ook bij anderen. Want wat gebeurd is bleef niet verborgen. Onesimus wilde ook Filemon schuld belijden en indien mogelijk weer in dienstverband genomen worden. Hierin wordt gezien een werking van de waarachtige bekering. Indien mogelijk wil hij nu als christen-slaaf dienen. Dit kan niet als een verdienende oorzaak gezien worden. Het christen zijn is geen grond voor. Onesimus wil echter als christen in een werkplaats verder leven. Die levenstrek al is het in een ander verband zien we ook bij Zacheüs. Aan die levenshouding, die gezindheid, mag een ambtsdrager niet voorbijgaan. Het behoort bij het pastorale werk. Het is naar de Schrift. Er wordt oplettendheid gevraagd van een ambtsdrager. Niet als een rechercheur maar als een zielenherder.

M.C. Tanis

Naar het spraakgebruik van die tijd werd iemand die de vijftig was gepasseerd een oud man genoemd.

"Maar meen nu nooit, mijn beste lezer, dat ge in een of ander stuk helemaal 'afgestudeerd' zijt; en dat dan eerst daarna het volgende stuk "komt. Dan zag het er treurig met ons allen uit. Feitelijk zijn we nooit ver genoeg, in geen enkel stuk."

G. Wisse, De droefheid naar God.

Jaarboek

Niet vaak wordt in ons blad uitgebreide aandacht gegeven aan de verschijning van ons kerkelijk jaarboek. Toen ik het vluchtig doorbladerde, vielen mij allerlei zaken op. Daarom wil ik hier graag enkele indrukken weergeven. Ik hoop dat ik de gegevens goed verwerk en begrijp. Mocht dat niet zo zijn, daarvoor dan bij voorbaat mijn excuus.

- Belangrijk is steeds weer de vraag hoeveel (doop)leden de kerk verlieten. Het waren er dit jaar 289; dat is beduidend meer dan het jaar daarvoor (77). Zo'n opvallend verschil kan te maken hebben met incidentele zaken.

Het viel mij persoonlijk, hoe vreemd ook om het te zeggen, niet helemaal tegen. Ik heb als oudere vergelijkingsmateriaal van lang geleden en nu; grote gemeenten zijn geheel verdwenen. Onbewust denk je dan dat de verliezen nog ernstiger zijn. Natuurlijk, het is al erg genoeg.

- Mij trof ook dat er, naast het aantal doopleden, een eveneens aanzienlijk aantal belijdende leden zich onttrok of vertrok naar geen kerk. Dat is dramatisch. De oudere generatie staat er nauwelijks beter op dan de jeugd. Dat geeft te denken. Moeten we hier spreken van woordbreuk? Het zijn belijdende leden immers?

- Verder valt het op, dat het Noorden verreweg de meeste (doop) leden telt (27905). Grote gemeenten, zoals Groningen en Zwolle, maar vooral ook Urk, zullen daar veel aan bijdragen. Hopelijk zet Urk in meerdere opzichten een stempel op onze kerken. Dat zou nog niet zo slecht zijn.

- Tegenover het aantal van het Noorden steekt de PS van het Westen schril af (10566). De randstad doet ook op deze wijze van zich spreken. De vertegenwoordiging op de GS is niet gerelateerd aan deze aantallen. De GS zou er heel anders uitzien als men rekening kon houden met de feitelijke aantallen leden. Dat zou de broeders op de GS bescheidenheid kunnen bijbrengen, als die er niet zou zijn.

- Hoe kon het zijn dat er zo'n sterk grensverkeer is met de Vrijgemaakte kerken? Onze kerken zijn over de hele breedte al bijna half Vrijgemaakt vanwege de vele samenwerkingsgemeenten. Is dat grensverkeer dan nog wel nodig? Verder vertrokken weinigen slechts naar vrije groepen. Wellicht vanwege de strategie dat men daar sympathisanten aanraadt in de eigen kerk te blijven.

- Het is treffend dat er zoveel emeritipredikanten zijn (60). Dat had ik ook nooit zo in beeld. Je beseft dan dat onze kerken een hele zware druk ondergaan vanwege de vele verplichtingen. We mogen daar wel van onder de indruk zijn. Het vereist veel inzicht in de financiële markt, juist in deze tijd van kelderende aandelen. Pensioenen worden in de maatschappij soms minder en misschien zal de kerk daar ook niet aan ontkomen. Ik attendeer ook op de predikantsweduwen. Zij hebben naast hun man meer verloren, namelijk ook een plaats in de gemeente.

- Kas OB&A regelt de steun aan kleine gemeenten bij het onderhouden van een eigen predikant. Het financiële aspect pleit ervoor dat te kleine gemeenten geen eigen predikant kunnen hebben.

Me dunkt dat er ook een ander aspect meesprekt: predikanten moeten ook voldoende werk hebben. Het moet niet te kleinschalig zijn. Samenvoegingen op dit gebied kunnen nodig en nuttig zijn.

- Voorin ons boekje staat een lijst vermeld van broeders die volgens art.3 KO de kerken mogen dienen. Wat een lijst! Het aantal lekeprekers (niet onvriendelijk bedoeld!) neemt toe. Mijn vader was het ooit ook (art.3 en later art.8). Het

waren toen hoge uitzonderingen. Men moest ook singulier zijn.

Invloeden vanuit de evangelische kringen? Daar kent men het verschijnsel immers sterker dan bij ons. Het speelt onder ons het meest in Noordelijke gemeenten. De inzet van deze broeders is te waarderen; toch hoor ik ook vaak zeggen dat de opleiding, juist in onze tijd, broodnodig is. Daar moeten de classes wel aan blijven denken.

- We hebben twee justitiepredikanten. Ik vind het buitengewoon dat we als kerken aan de gevangenen mogen denken. Dat geldt natuurlijk ook van andere vrijgestelde broeders.

- Onze TUA bestrijkt een groot terrein. Er staan rijen namen vermeld van hen die er studeren. Dat wil zeggen: de meeste namen staan onder de lijsten van hen die studeren naar art. 16 KO. Het is op zichzelf een goede zaak dat de Gereformeerde leer aandacht krijgt bij velen. Er zal veel inzet nodig zijn van de hoogleraren om deze taken alle te kunnen waarmaken. Moge de Heere hen daarbij sterken en leiden door Zijn Geest en met hen ook de studenten. Ook degenen die als "masters" studeren. Onder die rij staan soms opvallende namen, waaruit conclusies zouden kunnen worden getrokken.

- Heel bijzonder vind ik de aanwezigheid in het jaarboek van onze Canadese kerken. Voorzover ik daar zicht op heb, vertonen deze kerken een gestadige groei. Dat is heel opvallend, temeer omdat we dat niet zouden verwachten. Instroom van buitenaf lijkt daar minder voor de hand te liggen. De gemeenten leven kerkelijk geïsoleerd. Vergeleken met een veertig jaar geleden is de toename beduidend. Anders dan in Nederland. We mogen ook opmerken dat deze gemeenten de eigen identiteit meer bewaren dan onze kerken hier. Ook al treden daar ook

*Pensioenen
worden in de
maatschappij
soms minder
en misschien
zal de kerk daar
ook niet aan
ontkomen.*

verschuivingen op, er bestaat toch een behoorlijke eenheid onderling tussen kerken en predikanten. Dat brengt hun positie als emigrantenkerken met zich mee. Men profiteert als kerk nog van het feit dat er meer afstand bestaat tussen onze kerken en de maatschappij. Het laat zich vermoeden dat de kerken de jeugd ook beter weten te binden dan in Nederland. Het zijn vreemdelingen in de verstrooiing, meer dan wij. Het zou prachtig zijn als de banden met deze kerken versterkt zouden kunnen worden. Men kijkt ook wel eens een andere kant uit, maar ik hoop dat we elkaar als broeders van harte mogen blijven vasthouden.

- Een andere kleine opmerking: ons jaarboek doet ook mee aan de mode om predikanten bij de voornaam te noemen. Oude en verbiedwaardige emeriti staan er zelfs met de voornaam op. Gaat dit het worden? Worden dan ook alle schapen over één kam geschooren? Blijkbaar niet, want onze

broeder van der Ham bijvoorbeeld (zie onder zijn foto) blijft dan gewoon zonder voornaam benoemd, in volle ambtelijke waardigheid. Gelukkig, er is voor ons ook nog hoop. Het doet vreemd aan dat hij, die oude broeders met de voornaam noemt, zelf geen Rob wordt, maar Soeters blijft. Hoe dan ook: we moeten hier niet aan meedoen. Ik zeg het op gevaar af dat u zult denken dat ik hecht aan afstandelijkheid. Maar in allerlei seculiere verbanden merkt men meermalen op dat er bijvoorbeeld voor de klas afstand moet blijven. En waarom gaan wij, als kerk, daar dan aan beginnen? Dan loop je niet voor, maar juist achter. Je moet eerlijk zijn en erkennen dat zulke dingen uit modezucht voortkomen. Betoon in uw stijl deftigheid, zegt de apostel. Maar misschien heeft het te maken met een algemeen decorumverlies onder ons predikanten en we doen daar allen ook te veel aan mee.

- Tenslotte: een mooie gelegenheid

om ook te attenderen op een grote omissie: Bewaar het Pand wordt, voor zover mij duidelijk werd, niet genoemd. Misschien moet je je opgeven voor vermelding, maar dat geloof ik niet. Jammer dus. Het gaat toch om een zeer aanzienlijk deel van ons kerkvolk. Om broeders. Een blad met een kleine 4000 lezers. Een groep als het Geref. Appèl mag wel meedoen. Vanwaar? Vast geen opzet. Waarom dan? Geven we soms toch aanstoot? Ik kan dat niet uitsluiten. Maar Paulus zei: Alzo houde ons een iegelijk mens voor... Hij moest dat blijkbaar ook kwijt. Dat zou ik ook willen zeggen namens mijn medebroeders. Ondanks gebreken willen we in alles eerlijk wandelen. Het was bij de oprichting de hoop dat het Pand zou bijeenhouden. Dat is nog zo. En: openbare bestraffing is beter dan verborgen liefde! Spr.27:5)

P. Roos

Men kijkt ook wel eens een andere kant uit, maar ik hoop dat we elkaar als broeders van harte mogen blijven vasthouden.

Bijbelstudie

JORAM - 2

**2 Koningen 8:16-19;
2 Kronieken 21:1-7,11**

Hoereren

Er is nog een woord dat door de bijbelschrijver gebruikt wordt om de zonde van Joram aan te duiden. Een veelzeggend woord. Het woord 'hoereren'. In 2 Kron. 21:11 staat het en in vers 13 - in de brief van Elia - staat het weer, nu als een beschuldiging aan Jorams adres, dat hij Juda en de inwoners van Jeruzalem heeft doen hoereren zoals het huis van Achab hoereerde. Dit woord komt regelrecht uit de geschriften van de profeten. Ook zij maken meer dan eens gebruik van deze uitdrukking om de zonde van afgoderij te typeren (o.a. Jes. 1:21; Jer. 3:1; Ezech. 16:26). Ook Hosea gebruikt deze vergelijking herhaaldelijk. Waarom zou dat gebeuren?

Dit woord drukt in de eerste plaats uit hoe schandelijk het gedrag van Israël is. Zij doet als

een overspelige vrouw die haar wettige man verlaat en het nu houdt met andere mannen, terwijl haar eigen man nooit iets anders dan goed gedaan heeft. Het woord 'hoereren' drukt bovendien nog iets anders uit. De pijn die de Heere eraan lijdt als Zijn volk zich zo gedraagt. Het smart Hem aan Zijn hart. Hij is ook gekrenkt door dit wangedrag van de vrouw die Hij tot Zijn bruid wilde hebben. Zo heeft Achab geestelijke hoerij bevorderd in zijn rijk en zijn schoonzoon volgt zijn voorbeeld en laat ook Juda deze hoerij begaan.

Joram gaat daarbij zeer fanatiek te werk. Let maar op die enkele woorden aan het slot van 2 Kron. 21:11: 'Ja, hij dreef Juda daartoe'. Hoe hij het gedaan heeft wordt niet vermeld. Heeft hij met straffen gedreigd als mensen de Baäl niet wilden dienen? In ieder geval heeft heel Juda geweten dat het de koning ernst was met zijn godsdienst.

Broedermoord

Als het over de zonden van Joram gaat moet nog een zaak onze aandacht hebben, omdat de Bijbel daar ook aandacht aan geeft. Niet iets wat we graag horen of waar troost in gelegen is. Eigenlijk is het iets afschuwelijks en we vragen ons zelfs af hoe een mens zover kan komen. Joram heeft zes broers, die allemaal jonger zijn dan hij. En al die zes broers worden door hem vermoord. Ja, vermoord, op gewelddadige wijze ter dood gebracht, uit de weg geruimd. Een afschuwelijke broedermoord. Waarom? Stonden ze Joram in de weg? Vormden ze een bedreiging voor hem? Was er jaloersheid bij Joram?

In de brief van Elia lezen we ook iets van die broers. Van hen wordt gezegd dat ze beter waren dan Joram. Dat is dus Gods oordeel over hen. Hij acht hen beter dan hun oudste broer. In welk opzicht? Kunnen we daar achter komen? Deze broers, die allemaal dus jonger waren dan Joram, kwamen

Eigenlijk is het iets afschuwelijks en we vragen ons zelfs af hoe een mens zover kan komen.

Hier hebben we dan tevens een bewijs voor de waarheid van de woorden dat Joram het volk tot de Baälsdienst dreef.

vanwege hun leeftijd volgens Josafat niet in aanmerking voor de troon. Toch wilde Josafat wat voor hen doen. Dus gaf hij hen allerlei rijkdommen. Bovendien schonk hij hen allemaal een bepaalde stad of burcht waarover zij regeerden en die zij dan moesten versterken. Als er dan eventueel oorlog zou komen dan zouden deze stadsbestuurders mee kunnen helpen in de verdediging van het rijk. Op zich waren dit goede voorzieningen van Josafat. Er zat echter ook een gevaarlijke kant aan. De opvolger van Josafat kon wel eens argwanend worden tegenover zijn broers, die allemaal een bepaalde macht bezaten. Zouden zij zich niet erg zelfstandig gaan gedragen en zo die opvolger bedreigen? Blijven de verhoudingen tussen de broers op die manier wel goed? En wat gaat er gebeuren als de koning in geldnood komt terwijl hij weet dat zijn broers flinke rijkdommen bezitten?

Als Joram op de troon zit en hij zich realiseert dat zijn broers ook een soort koning zijn al is het maar over een klein stukje, beseft hij dat hij maatregelen moet nemen. En dat dan ook nog niet eens zozeer uit politieke motieven, maar om geestelijke en godsdienstige zaken. Weer herinneren we ons de woorden van Elia, dat die broers namelijk beter waren dan Joram. In welk opzicht beter? In karakter? In verstand? Het zal wel op iets anders duiden. Zij zijn beter dan Joram omdat zij niet willen gaan in de weg die Joram het volk wijst. Zij kiezen de weg waarin hun vader hen is voorgegaan. Het kon wel eens wezen dat ze zich tegen de Baälsdienst die Joram invoert hebben verzet en dat ze ook duidelijk hebben laten merken dat zij er niets van moeten hebben. Zo versta ik de woorden uit de brief van Elia. Zo is het ook te verstaan dat het Joram extra zwaar aangerekend wordt dat hij hen ter dood heeft laten brengen. Trouwens, niet alleen Jorams broers moeten het leven laten. Joram laat ook een aantal van de vorsten, de regeerders, ombrengen. Ook zij stonden hem in de weg. Wellicht ook omdat ze het niet met de keus van Joram eens

waren die hij in godsdienstzaken maakte. Een wreed mens was deze Joram. Het uiterste middel om tegenstanders tot zwijgen te brengen, accepteert hij zonder gewetensbezwaar.

Hier hebben we dan tevens een bewijs voor de waarheid van de woorden dat Joram het volk tot de Baälsdienst dreef. Desnoods nam hij krasse maatregelen. Hij deinsde ook niet terug voor moord. Juda moet en zal de Heere verlaten en de Baäl aanhangen. Verzet tegen zijn plannen duldt hij niet, zelfs niet als dat verzet komt van de kant van zijn broers.

De lamp blijft branden

Een droevig verhaal tot nu toe. Na de mooie dingen die vermeld staan over Josafat stelt diens opvolger bitter teleur. De vraag komt op of de Heere dit alles zal gedogen. Hij is toch de God die recht en gerechtigheid doet op de aarde en Die de zonde bezoekt en straft. Kan Joram dit kwaad dan straffeloos begaan? En als dat niet kan, gaat de Heere dan met Juda afrekenen? Gaat Hij er dan een einde aan maken?

Zou die bange vraag ook niet geleefd hebben in de harten van de ware vromen in Juda? Ze hielden hun hart al vast toen Joram koning werd. Veel goeds verwachtten ze niet van hem. Maar het was nog erger dan ze gevreesd hadden. Ze moesten de Baäl gaan dienen! Moest dat echt? Kon niemand dat voorkomen? Hebben die mensen toen hun hoop gevestigd op Josafats andere zonen? Konden zij niets doen om het onheil af te wenden? Dat liep echter op een bittere teleurstelling uit! Toen was daar die bange vrees, dat het met Juda op de ondergang zou uitlopen.

Onzichtbaar voor mensen is daar echter de raad Gods. O ja, ze konden het wel weten. Het was gezegd en ook nog vastgelegd. Gods Woord dat een belofte was omtrent het huis van David. De Heere zou David altijd iemand geven die op zijn troon zou zitten in Jeruzalem. Dat had Hij gezegd en nooit en nergens had de Heere gesproken dat Hij het huis van David verderven zou. Er was toch

dat verbond dat de Heere met David gemaakt had. En in dat verbond was ook de belofte begrepen dat de Heere David en zijn zonen altijd een lamp zou geven.

Wat de Heere in dat verbond aan David beloofd had heeft Hij herhaald via de profeet Ahia toen deze Jerobeam moest aanwijzen als de koning van het van het huis van David afgescheurde deel van Israël. Ook toen was daar dat woord over de lamp. 'Opdat Mijn knecht David altijd een lamp hebbe voor Mijn aangezicht in Jeruzalem' (1 Kon. 11:36).

Altijd een lamp. Altijd zal er iemand klaar staan om de troon van zijn voorganger over te nemen. Het koningshuis zal blijven bestaan. Totdat de belofte omtrent de Messias vervuld wordt. Totdat Hij zal komen die het Licht der wereld heet in Wie het licht nooit meer uit zal gaan.

Hier ligt het geheim van Davids huis. Is iets dergelijks ook niet het geheim van heel de kerk? Waarom wordt die kerk zalig? Niet vanwege haar verdiensten, maar enkel uit genade. De lamp bleef branden. Maar dat was wel enkel en alleen Gods werk. Christus Jezus blijft Dezelfde. Daarom is er zelfs in de donkerste tijden geen reden tot vertwijfeling. Als het geloof in Gods onfeilbare beloften maar beoefend wordt.

P. den Butter

“Hoeveel God ons ook leerde kennen van Hemzelf en van ons eigenzelf, nooit kan men zeggen: nu is er niet verder meer van te kennen of te genieten.”

G. Wisse, De droefheid naar God.

Het avondmaalsformulier [30]

"Aangezien wij ons leven buiten onszelf in Jezus Christus zoeken, zo bekennen wij daarmee dat wij midden in de dood liggen..." Daar zullen we het dit keer over hebben.

Wie de klassieke formulieren van de kerk louter beschouwt als leerstellige uiteenzettingen, doet ze grondig tekort. Weliswaar blijkt uit de inhoud dat de opstellers een diep inzicht hadden in de boodschap van de Schrift en in de verbanden binnen de Heilige Schrift. Maar niet minder wisten ze onderwijs te geven aangaande de leiding van de Heilige Geest in het leven van Gods kinderen. De gestalten van de zielen die voorwerp van Geestesleiding zijn, waren hun niet onbekend. Er ligt een bevinde lijke gloed over onze kerkelijke formulieren. Dat geldt vooral van het avondmaalsformulier.

Eerder in het formulier wordt een lijst van ernstige zonden opgesomd. Degenen die moeten erkennen dat daarmee hun leven wordt getypeerd, worden vermaand zich van de tafel des Heeren te onthouden. Immers, die tafel is heilig. Daar hebben onboetvaardige zondaren geen toegang, *"opdat hun gericht en verdoemenis niet des te zwaarder worde..."*

Schrik

Maar een kind van God met een leer geweten, gesteld voor deze spiegel, slaat de schrik om het hart. Wel, het is met het oog op hen dat het formulier vervolgt met te zeggen dat dit alles hun niet wordt voorgehouden om hun bange en bezwaarde harten *"kleinmoedig te maken."* Denk niet dat het de bedoeling is dat er niemand tot het Heilig Avondmaal van de Heere mag gaan, dan alleen degene die zonder enige zonde zou zijn. Die laatste gedachte wordt krachtig, en tegelijkertijd bewogen, afgewezen. Nee, het Avondmaal is juist voor zondaren. Voor hen kwam Christus. Met het oog op hen stortte Hij Zijn bloed. Tot hen richt Zijn zoeken zich. Om hen zalig te maken kwam Hij.

En zij zijn het ook die tot Zijn tafel worden genodigd. Zondaren. Verlorenen! De gang naar de tafel is dan ook geen belijdenis van volkomenheid en perfecte heiligheid. Nee, integendeel – *"aangezien wij ons leven buiten onszelf in Jezus Christus zoeken, zo bekennen wij daarmee dat wij midden in de dood liggen..."* Zoals een drenkeling die meegezogen lijkt te worden door de kolken van de dood. Het roepen tot God, de kreet om een Helper, het aangrijpen van Christus, maar niet minder het toetreden aan de tafel des Heeren is – zo lees ik deze woorden toch – het is een belijdenis van de uitzichtloosheid en reddeloosheid van mijn eigen bestaan. Ik getuig daarin niet in de eerste plaats van mijn leven, maar van mijn dood. Niet van mijn groeien en bloeien, maar van mijn verderf en ondergang. En dat heel persoonlijk: *"... midden in de dood..."*

Een merkwaardig woord. Voor deze en gene misschien wel een aanstootgevend woord. Een woord dat ergernis zou kunnen oproepen. Immers, aan het Avondmaal worden toch de kinderen van God verwacht. En dat zijn toch degenen die weten van het levendmakende werk van de Heilige Geest in hun leven. Zij zijn toch van dood levend gemaakt. Van hen geldt toch – om het met de Dordtse Leerregels te zeggen – dat ze de vruchten der verkiezing *"in zichzelf met een geestelijke blijdschap en heilige vermaak waarnemen..."* Dat is toch heel wat anders dan te belijden *"dat je midden in de dood ligt..."*, zou je zo zeggen. Is dat niet erg negatief? Door aan de tafel te zitten, erken je toch dat je eertijds dood was, maar nu levend – in en door Christus Jezus?! Worden hier de dingen niet omgekeerd?

Troost

We moeten die uitdrukking van ons formulier wel in het juiste verband zien. Als ik haar goed lees – en nog eens lees – dan kan ik tot geen andere conclusie komen, dan dat Olevianus dit

zegt tot troost. *"Ik lig midden in de dood!"*, is een troostwoord. Een woord van bemoediging en opbeuring. Voor wie? Voor Gods aangevochten kinderen. Voor hen die worden aangevallen met de bestrijding dat hun leven getekend is met die catalogus van zware en ergerlijke zonden. In wier hart de boze influistert, dat hun zonden te groot zijn om een door de Heere gegunde plaats aan Zijn tafel te mogen hebben. *"Jij hebt geen heil bij God!"* Want zijn bedoeling is het wel terdege *"om de verslagen harten der gelovigen kleinmoedig te maken..."* Als er iemand aan de tafel van Christus komen mag: jij in ieder geval niet!

En nu gaat ons pastorale formulier die ontmoediging tegenspreken. Ze doet dat met een uiterste middel. Ze formuleert woorden van troost door erop te wijzen dat wanneer ik het leven in de Heere Jezus Christus zoek, ik daarmee erken dat ik midden in de dood lig. *"Waar vindt u uw heil? In uzelf?"* *"Nee, daar zal ik het nooit vinden! Dat heb ik lang genoeg geprobeerd. Maar daar ben ik in beginsel van af geholpen."* *"Maar waar dan wel?"* *"Geheel buiten mezelf. Namelijk in Hem die door God is gegeven tot wijsheid, tot rechtvaardigheid, tot heiligmaking en tot een volkomen verlossing. In de Zaligmaker Jezus Christus. Bij Hem zoek ik het. En uit Hem ontvang ik het door genade ook. Telkens weer."*

"Wat bracht u tot het zoeken van uw heil bij Hem?" *"Het besef dat ik een verloren mens ben. Ik ben los van God geraakt. Los van het leven dat Hij is. En dientengevolge moest ik onder ogen zien dat ik dood ben door de misdaden en de zonden. Maar er klonk een stem, de stem van de levende God. Die stem, klinkend in de heilige Schrift, wees de eniggeboren Zoon van God aan – tot zaligheid en leven: 'Deze is mijn geliefde Zoon. Hoort Hem!'"* En het getuigenis van Hemzelf was: *"Ik ben de Opstanding en het Leven. Wie in Mij gelooft, zal leven, al was Hij*

Maar niet minder wisten ze onderwijs te geven aangaande de leiding van de Heilige Geest in het leven van Gods kinderen.

*Deze belijdenis
geeft troost.
Maar ze roept
ook op tot
waakzaamheid
en strijd.*

ook gestorven...' Zo zijn mijn ogen voor Hem geopend, de schoonste van de mensenkinderen. Vanwege mijn grote nood en dood kon ik buiten Hem niet blijven. Ik klopte dringend bij Hem aan. 'Zoon van David, ontferm U mijner!' En, o wonder, Hij heeft mij niet afgewezen. Hij heeft mij in genade aangenomen. Een ander woord uit Zijn mond klonk: 'Ik leef en gij zult leven!' En toen kon het niet anders meer: ik boog me en ik geloofde en mijn God sprak mij vrij. Deze Christus gaf me deel aan Zichzelf en aan Zijn weldaden."

"Maar hoe geldt het dan, dat u midden in de dood ligt? Is dat dan nog steeds de werkelijkheid, ook na ontvangen genade?" "Het is, zoals ik in mezelf ben, helaas niet anders dan voorheen. Mijn oude mens weigert zich te bekeren en zal zich ook nooit bekeren. Ik ben nog steeds door en door vleselijk en verkocht onder de zonde. Dat is een zaak van grote smart en niet minder van grote strijd. Het lichaam der zonde moet worden gekruisigd. Maar het wil zich daar telkens en telkens aan onttrekken. En daarom is het inderdaad een werkelijkheid: ik lig midden in de dood. Maar Gode zij dank is er ook een andere werkelijkheid. Dat is de werkelijkheid van de nieuwe mens. En die nieuwe mens draagt een naam. Het is de naam van mijn Heere en Zaligmaker. 'Ik ben door de wet aan de wet gestorven, opdat ik voor God leven zou. Ik ben met Christus gekruisigd. Maar ik ben ook met Hem opgestaan. Ik leef!, maar niet meer mijn ik. Maar Christus leeft in mij. En wat ik nu in het vlees leef, dat leef ik door het geloof van de Zoon van God. Hij heeft mij liefgehad en heeft Zich voor mij overgegeven' [Gal. 2]. Zijn weldaden waarin ik delen mag, zijn tot vergeving van de schuld van mijn zonde, maar ook tot overwinning van de macht der zonde! Ik heb de bron van mijn troost geheel buiten mijzelf. Ik ontvang de zaligheid uit mijn Zaligmaker. Al lig ikzelf dan midden in de dood... Dit is mijn troost, in druk mij toegezegd. Dat leert mijn ziel Hem achterna te kleven..."

Midden in de dood... - laat mij daar nog maar even liggen. Want ik weet dat het spoedig anders zal zijn. Mijn oude mens zal spoedig sterven. En dan zal ik alleen maar nieuwe mens zijn. Dan zal ik, aan de dood en de zonde ontheven zijnde, gelijkvormig zijn aan Christus. Dan zal het eeuwig en volkomen waar zijn, wat ik hier al leerde geloven, vernomen uit Zijn mond: 'Ik leef en gij zult leven!'"

Waakt en bidt...

Deze belijdenis geeft troost. Maar ze roept ook op tot waakzaamheid en strijd. Ik volsta nu maar met een tweetal woorden van de apostel Paulus. Allereerst uit het machtige Romeinen 6. "Indien wij met Hem één plant geworden zijn in de gelijkmaking van Zijn dood, zo zullen wij het ook zijn in de gelijkmaking van Zijn opstanding. Dit wetende, dat onze oude mens met Hem gekruisigd is, opdat het lichaam der zonde te niet gedaan worde, opdat wij niet meer de

zonde dienen." De apostel maakte het nog wat concreter in zijn brief aan de gemeente van Kolosse, hoofdstuk 3: "Als u nu met Christus opgewekt bent - zo zoek de dingen die boven zijn, waar Christus is, zittende aan de rechterhand van God. Bedenk de dingen die boven zijn en niet die op de aarde zijn. Want u bent gestorven en uw leven is met Christus verborgen in God!"

En het Avondmaal? Dat is de plaats waar de Heere de beoefening van deze geloofsvereniging met Christus geeft. Als het Hem beliest. Waar Hij het zwakke geloof versterken wil. En waar Hij de moede kracht geeft. Hier wordt de rust geschonken. Hier wordt de gemeenschap beoefend. Ontvangen uit de onuitputtelijke heilsvoorraad van het leven dat in Christus is. Zijn leven, geopenbaard in mijn dood. Soli Deo gloria.

J.M.J. Kieviet

Persberichten

Kinderappel

Dit jaar organiseert het LCJ voor het eerst een Kinderappel, een bijeenkomst voor kinderen van 8 tot 12 jaar. Het thema van het Kinderappel is: *De Heere bouwt*. We horen hoe de Heere Zijn kerk gebouwd heeft, nog steeds bouwt en bouwen zal. Lang geleden in Filippi, maar ook vandaag in Zambia. We luisteren naar een bijbelse

vertelling en een speciaal hiervoor geschreven zendingsverhaal. Verder zingen we veel met elkaar en is er ook een quiz rondom dit thema. Alle kinderen van 8-12 van harte welkom! Plaats en tijd: 22 mei CGK Culemborg, 29 mei CGK Urk Eben-Haëzer, van 9:45-11:30 uur. Kijk voor meer info op www.lcj.nl of bel de jeugdwerkadviser (06-12936826).

Boekbesprekingen

Ds. P. den Butter, De Heilige Doop, 3 preken over zondag 26 en 27 van de Heidelberger Catechismus. Het boekje van 46 blz. is te bestellen bij de fam. Burger via telefoon: 0318-527792 of via email: wgburger@sol-con.nl. De kosten van het boekje zijn 5 euro (exclusief verzendkosten). De opbrengst van de brochure is bestemd voor huisvesting van de kerk (CGK van Driebergen, locatie Overberg). De preken zijn gehouden door ds. Den Butter in Overberg. De

eerste preek gaat over zondag 26, de tweede over zondag 27 de vragen en antwoorden 72 en 73, de derde preek gaat over zondag 27 vraag en antwoord 74 over de kinderdoop. Omdat daar ook in onze kringen vragen over leven heb ik deze laatste preek met meer dan gewone belangstelling gelezen. Naar mijn mening zet Ds. den Butter op overtuigende wijze uiteen dat de kinderdoop juist is.

Hij noemt de bezwaren die er tegen de kinderdoop worden ingebracht: 1. kinderen zijn onbewust, ze kunnen hun geloof niet belijden, je moet toch eerst geloven en dan gedoopt worden, de geschiedenis van Filippus en de kamerling geeft dat toch overtuigend aan. 2. In de doop betekent en verzegelt God zijn beloften en die beloften zijn waarachtig en God is geen man dat Hij liegen zou. De praktijk wijst uit dat er heel wat kinderen die gedoopt zijn afwijken, in hun leven worden de beloften nooit vervuld. 3. Waar lees je in de Bijbel dat kinderen gedoopt behoren te wezen?

Ds. Den Butter stelt terecht dat deze argumenten niet nieuw zijn. In de tijd van de Reformatie had men te maken met de opvattingen van de wederdopers aangaande de kinderdoop. Toen hebben onze vaders ondermeer de catechismus opgesteld die duidelijk van de kinderdoop uitgaat. De kinderen zijn net zo goed als de volwassenen in Gods verbond begrepen. En dan het tweede: 'en dat hun door Christus' bloed de verzoening van de zonden en de Heilige Geest, Die het geloof werkt, niet minder dan de volwassenen toegezegd wordt.' Als het verbond er is en als de beloften van het verbond er ook zijn, wat is er dan op tegen om het teken van het verbond te geven?! Zoals ten tijde van het Oude Testament een jongetje van 8 dagen besneden moest worden, zo moeten de kleine kinderen nu gedoopt worden. We lezen op blz. 40 "Eigenlijk is het vanzelfsprekend. Als wij geloven in de eenheid van de verbonden. Dat wat het Oude Testament aan verbondsopenbaringen gaf in het Nieuwe Testament eigenlijk alleen wat de vormen betreft verschilt, maar niet verschilt wat de inhoud betreft."

Dan worden de 3 genoemde bezwaren weerlegd. 1. het kind is onbewust. Dat gold ook Izak toen hij besneden werd. Het argument van de kamerling en Filippus gaat niet op. Ds. Den Butter laat op blz. 40 zien wat de consequentie is "Nou lees die tekst maar eens verder: die gelooft zal hebben en

gedoopt zal zijn zal zalig worden, maar die niet geloofd zal hebben, zal verdoemd worden. Daar moet je eens over nadenken. Kleine kinderen kunnen dus niet geloven. Stel je voor: er sterft een kind van twee dagen of van 6 dagen of van 6 maanden. Het kon niet geloven hé?! Dus...verdoemd. Ze konden niet geloven. Wie durft deze consequentie aan? Niemand...Het is ook helemaal niet nodig! Kijk, weet je, als het om een volwassene gaat...Natuurlijk dat zie je bij Filippus. Die vraagt aan die kamerling: belijd je geloof dan eerst. Dan is het wel degelijk deze orde: die gelooft zal hebben en gedoopt zal zijn die zalig worden. Maar het ging niet om een volwassene nu, maar het gaat om een kind. Het ging over een pasgeboren baby. Dat is toch per definitie niet uitgesloten van de eeuwige zaligheid. En als die jong sterft, dan is het toch inderdaad mogelijk om vast en zeker te geloven dat je kindje in de hemel is... welke grond je daarvoor ook mag aanvoeren. Dan is het toch zeker bij God vandaan mogelijk om zo'n klein kindje dat nog nooit bewust gezondigd heeft, en net zo min bewust geloofd heeft te geloven dat zo'n kindje op grond van het offer van Christus door de kracht van het verbond, naar de hemel gegaan is. Dus over dat argument hoeven we niet meer te praten. "

Wat het 2e bezwaar betreft, dat de beloften niet vervuld worden geldt dat de beloften toezeggingen zijn waaraan de Heere de eis van bekering en geloof verbonden heeft. De beloften van het verbond zijn geen voorzeggingen, maar toezeggingen. Als het voorzeggingen zouden zijn, zouden ze inderdaad zonder meer vervuld worden, want God vervult wat Hij voorzegt. Nu is het zo dat deze beloften als toezeggingen alleen vervuld worden in de weg van bekering en geloof.

Wat het 3e bezwaar betreft dienen we te bedenken dat Christus sprak tot discipelen die van hun aller-eerste jeugd jaren gewend waren dat kinderen besneden werden. In plaats van de besnijdenis komt

nu de doop. Dus die eerst besneden werden, moeten nu gedoopt worden. Zou dit anders geweest zijn dan zou er wel gezegd zijn: "die doop is wel in plaats van de besnijdenis gekomen, maar let er wel op voortaan geen kinderen meer dopen!" (blz. 42).

Een lezenswaardige brochure. Wie te maken heeft met bezwaren tegen de kinderdoop doet er zeker goed aan deze duidelijke en inhoudsvolle brochure aan te schaffen en te lezen.

Bart Jan Spruyt, Als je eenmaal hebt liefgehad, Over ds. J.T. Doornenbal, geloof, cultuur en politiek, paperback, 320 blz., € 17,90, Uitgeverij Boeken-centrum, Zoetermeer, ISBN 978-90-239-2411-1.

De auteur heeft zich grondig verdiept in het leven en werk van ds. J.T. Doornenbal (1909-1975). Het boek bestaat uit twee delen. In het eerste deel wordt een uitvoerig portret getekend dat objectief beschrijvend is met veel citaten uit het werk van ds. Doornenbal. Hierbij valt te denken aan zijn stukjes die hij wekelijks schreef in de Veluwe kerkbode. De auteur stelt dat ds. Doornenbal bevindelijke diepte paarde aan katholieke breedte. We treffen bij ds. Doornenbal een romantische inslag aan met een nostalgie naar het verleden. In het tweede deel volgt een meer beschouwend essay over het christelijk conservatisme van ds. J.T. Doornenbal. De auteur ziet ds. Doornenbal als belichaming van een traditie die in vergetelheid is geraakt. Hij vertegenwoordigde een christelijk conservatisme dat naar de mening van de auteur in de culturele en politieke discussies van vandaag erg actueel is. Ds. Doornenbal zag het zo dat normen en waarden in de jaren zestig door de revolutiegeest al meer verdwenen. Hij stelde dat de wetten van het Koninkrijk niet ongestraft door mensen kunnen gebroken worden, want dan zullen die wetten hen breken. Enkele bijlagen zijn toegevoegd: Een lezing over de poëzie van Gerrit Achterberg, een artikel over Alexander Comrie en een preek over Jesaja 11: 10 gehouden in de Singelkerk

te Ridderkerk, december 1961, voor de Gereformeerde Zendingsbond. Zelfrelativering was ds. Doornenbal niet vreemd. Zo lezen we op blz. 118 het volgende: "over zijn preekbeurten sprak hij met absolute zelfrelativering als 'praatbeurten' en 'praatavonden'." Liefhebbers van de geschriften van ds. Doornenbal zullen dit vlot geschreven boek zeker willen lezen.

Deborah Alcock, Bruid van Genève, Liefde en strijd in de tijd van Calvijn, paperback, 359 blz., € 16,90, Uitgeverij De Banier, Apeldoorn, ISBN 978-90-336-2867-2.

Een verantwoorde historische roman over Calvijn en zijn tijdgenoten. De stad Genève was in de zestiende eeuw een veilig toevluchtsoord voor velen die het roomse geloof de rug hadden toegekeerd. Het boek laat iets proeven van de kerkgeschiedenis van die tijd. De schrijfster, Deborah Alcock (1825-1913), domineesdochter, werd in Ierland geboren. Zij schreef verschillende boeken waarin de kerkgeschiedenis een belangrijke rol speelt. In 1914 verscheen een Nederlandse vertaling onder de titel 'De Savoyse pleegdochter'. Nu verscheen het opnieuw. Het werd vertaald door Caroline Snoek-van Nieuw Amerongen.

Ds. J. Belder, Ziek van de kerk? Een persoonlijk verhaal over burn-out en depressie, paperback, 416 blz., € 19,95, Uitgeverij Groen, Heerenveen, ISBN 978-90-5829-915-4.

Ds. Belder werd vervroegd geëmeriteerd op de leeftijd van 51 jaar in 2006. Het boek is een persoonlijk getoonzet verslag van een lange en moeilijke weg die ds. Belder is gegaan. Uit het vraagteken in de titel valt wellicht af te leiden dat niet alles aan ingrijpende gebeurtenissen in het kerkelijk leven is toe te schrijven. Maar het heeft zeker een grote rol gespeeld: kerkelijke gemeenten scheurden, familieverhoudingen kwamen onder spanning te staan en mensen werden innerlijk verscheurd. Het boek besluit met een beginnend, genadig herstel. Wie met burn-out heeft te maken bij zichzelf of in zijn omgeving zal veel herkennen.

Het boek is een bewogen verslag van een diepe weg die de auteur is gegaan. De schrijver wil depressie onder gelovigen uit de taboesfeer halen. Ook kan het geschrevene nuttig zijn voor mensen die troost willen bieden en dienstbaar zijn aan hen die troost zoeken in dergelijke moeilijke omstandigheden.

G.A. van den Brink, Herman Witsius en het antinomianisme. Met tekst en vertaling van de Animadversiones Irenicae. Uitgave Instituut voor Reformatieonderzoek, Apeldoorn, gebonden, 493 blz., € 35,-, ISBN 978-90-79771-01-1.

Dit lijvige boek vormt een uitbreiding van een kerkelijke scriptie. Het boek bevat een theologisch tractaat van de hand van Herman Witsius (1636-1708). In 280 bladzijden wordt de latijnse tekst weergegeven met een nieuwe Nederlandse vertaling. De inleiding van de hand van G.A. van den Brink omvat 170 bladzijden. In de Engelstalige wereld speelde een theologische discussie tussen antinomianen en neonomianen. Witsius kreeg de opdracht vrede te bewerkstelligen tussen beide partijen. Daarom heeft Witsius dit tractaat geschreven (in het Nederlands luidt de titel: overwegingen ten behoeve van de vrede). Van den Brink maakt onderscheid tussen praktisch en leerstellig antinomianisme. Praktisch antinomianisme betekent losbandigheid en wetteloosheid. Leerstellig antinomianisme komt voort uit de spanning tussen het sola gratia (alleen uit genade) en het sola fide (alleen door het geloof). Als de zaligheid alleen uit genade is, welke rol speelt dan het geloof? Volgens de antinomianen speelt het geloof dan geen enkele rol, de daden van de mens spelen in de toepassing van het heil geen enkele voorwaardelijke rol, zodat het sola fide opgaat in het sola gratia, zo stelt Van den Brink. Volgens Van den Brink hangt Alexander Comrie het leerstellig antinomianisme aan. Van den Brink tekent nauwkeurig op heldere wijze de posities van een groot aantal Engelse godgeleerden en hun geschriften. Dat neemt niet weg dat er bij de uitvoerige inleiding van Van den

Brink wel vragen zijn te stellen. Is het terecht zich te beroepen op het sola fide van de Reformatie als het gaat over de menselijke geloofsdaan? Het sola fide van de reformatie was immers niet bedoeld om de daden van het geloof te benadrukken, maar stond tegenover de inbreng van de werken. Onzes inziens had meer uit dienen te komen dat de menselijke geloofsdaan onlosmakelijk verbonden zijn met het onweerstaanbare werk van de Heilige Geest in het menselijk hart om de verdenking van subtiel arminianisme te voorkomen. Ook kan de vraag gesteld worden of Comrie en Van Genderen wel recht worden gedaan.

Ds. P. den Butter, De Stem bleef klinken, Over de koningen van Israël, gebonden, 296 blz., € 24,50, Uitgeverij Den Hertog, Houten, ISBN 978-90-331-2276-7.

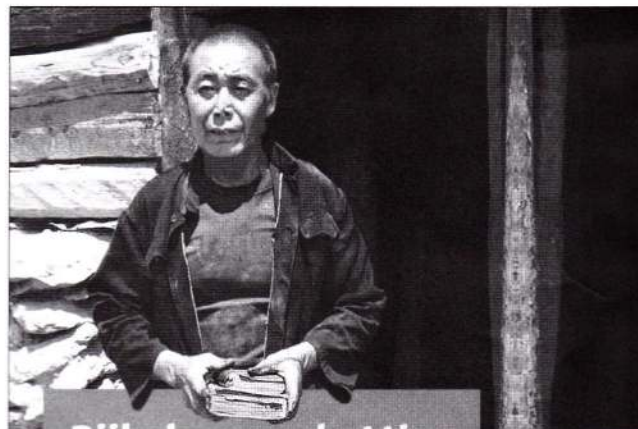
Het keurig uitgevoerde boek behandelt alle koningen van Israël. Bij het doornemen van dit boek valt op dat er veel valt te leren ook uit de geschiedenissen van minder bekende koningen. De gedegen bijbelstudies bevatten uitleg en toepassing, zoals we dat van de auteur gewend zijn. Het boek draagt als titel: "De Stem bleef klinken." Na de scheuring van het ongedeelde rijk in twee en tien stammen ging het in het Tienstammenrijk op godsdienstig gebied helemaal de verkeerde kant uit. Er kwam beeldendienst en afgoderij. Toch trok de Verbondsgod Zijn hand niet van dit deel van het volk af. De Heere bleef profeten zenden zoals: Elia, Elisa, Hosea, Amos en Jona. Zij hebben tot koningen en hun onderdanen gesproken. Zij lieten Gods Stem klinken. Onze tijd valt in veel opzichten te vergelijken met de tijd waarin de koningen van Israël regeerden. Het is dan ook een goede zaak dit boek ter hand te nemen. Als het over koning Jerobeam gaat (blz. 32), lezen we een ernstige waarschuwing tegen eigengemaakte vroomheid, meelopers en naamchristenen. Ook wordt gewaarschuwd tegen het breder maken van de enge poort en het dienen van twee heren. Dienaren die niet door God geroepen zijn, zijn ook

gevaarlijk, want het zijn huurlingen. Een kerk zonder 'ark' zonder Christus is het gevaarlijkste van alles. Neem en lees.

Golden Parsons, In de schaduw van de Zonnekoning, paperback, 392 blz., € 19,90, Uitgeverij Mozaïek, Zoetermeer, ISBN 978-90-239-9324-7.

Deze historische roman laat ons kennismaken met de tijd van Lo-

dewijk XIV, koning van Frankrijk en de vervolging van de hugenoten.

Bijbels voor de Miao

Evangelist Ming woont in een Miao bergdorp in China. De mensen vragen hem om Bijbels. Er is een groot tekort.

"De complete Bijbel in onze eigen taal. Gods Woord in de taal van ons hoofd en ons hart. Een Miao Bijbel in alle handen. Dat willen we graag.

Maakt u hun verlangen mogelijk? Een biddend hart, een gulle hand. Zo draagt u bij. Dank u wel.

Postbank 31.555.32 o.v.v. Miao Bijbels
Grachtweg 20, 2161 HN Lisse | www.bonisa.nl | 0252 - 41 82 69

Bonisa
Z E N D I N G

"De docenten (her)kennen me uit *duizenden*"

Kom eens proefstuderen!

Open avond
deeltijdopleidingen
D.V. 19 mei

Driestar hogeschool

TALENT IN ONTWIKKELING

Gouda tel. (0182) 54 03 33 www.driestar-hogeschool.nl

PLEASE HELP!

**Wilt u het onderwijs in?
Spreekt u Engels?**

We hebben dringend behoefte aan docenten, docenten in opleiding, onderwijsassistenten, instructeurs en mensen die bijles kunnen geven. Bent of kent u iemand die **Engels** kan geven, neem direct contact op met de heer J. Schouten (directie) tel. 06 20249456 of mail Sh@vanlodenstein.nl.

Wilt u een informatiepakket of vrijblijvend contact met een docent Engels, mail dan naar slg@vanlodenstein.nl

Kijk ook op onze website www.vanlodenstein.nl

Goed voor nu en later!

vlc
van lodenstein
college

Stichting steun
**Messias
belijdende
Joden**

Postbus 22 3860 AA Nijkerk
www.messiasbelijdendejoden.nl

Voor informatie:
Ds. G. Bouw
Tel.: 0172 - 470040
E-mail: g.bouw@solcon.nl

Steun de
evangelieverkondiging
door Messiasbelijdende
Joden in Israël

Stort uw gift
op rekening 37 78 53 496 (Rabobank)
of 833 07 97 (Postbank)

Wij verzorgen graag een lezing
of diaprojectie op uw gemeenteavond
of verenigingsavond

Colofon

Dit blad is een uitgave van de stichting
Bewaar het Pand te Meerkerk.
Verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter en Ds. A. van Heteren,
Ds. K. Hoefnagel en Ds. J.M.J. Kieviet

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Kopij voor het volgende nummer van
"Bewaar het Pand" zenden naar:
Ds. A. van Heteren, Vlaak 10,
8321 RV Urk, tel. 0527-688978

ADMINISTRATIE:

P.J. Boers, Bergstoep 46C,
2959 AC Streefkerk.
Telefoon: 0184-669116.
Fax: 084-2220131.
Email: pand@solcon.nl
Girorek. 70.43.50 t.n.v. Stichting
Bewaar het Pand te Streefkerk.
Abonnementsprijs € 12,50 per jaar.
Abonnementsprijs voor de Verenigde
Staten en Canada 10 dollar per jaar.
Advertenties € 0,35 (ex. BTW) per mm
met een kolombreedte van 6 cm.
Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

Friedensstimme

Op Zijn
Woord

"Een kinderkamp in Rusland? Niet nodig!"

Elk jaar bezoeken 15.000 kinderen in Rusland een kinderkamp.
Ze horen daar dat God hen roept om Hem te dienen. Dit jaar
wil Friedensstimme opnieuw veel kinderen op kamp laten
gaan. Omdat het nodig is dat Gods Woord ook in hun leven
werkt. U kunt daarbij helpen. Door uw gebed en gaven.
Uw bijdrage is welkom op: GIRO 41 32 334.

Postbus 15 | 2800 AA Gouda | T 0182 - 538 544 | www.friedensstimme.nl

werken bij Driestar Educatief

IS TOP!

Tijdens deze bijeenkomst:

- Informatie over onze organisatie,
de arbeidsvoorwaarden en de functies
- Gesprekken met leidinggevenden
en medewerkers
- Rondleiding en informeel samenzijn

**KOM NAAR
ONZE INFO-
BIJENKOMST**

op D.V. 26 mei om 19.30 uur.

Meer informatie en aanmelding:
www.driestar-educatief.nl

Driestar educatief

TALENT IN ONTWIKKELING

Gouda: tel (0182) 54.03.33 www.driestar-educatief.nl

HELP MEE DE WAARHEID TERUG TE BRENGEN IN DUITSLAND

Ziet u mogelijkheden om tijdens uw verblijf in
Duitsland een of meer van onze vertaalde oudva-
ders weg te geven? Als tegengif tegen het heersende
Humanisme en Modernisme? Kijk dan op onze web-
site www.svvhed.org voor de boeken, of bestel een
catalogus/infoboekje.

T 0416 - 691788
svvhed@kliksafe.nl
Gift: 548.98.79.20

STICHTING SVVHED
VAN
HEIDELBERG & DORDRECHT

NOORDWIJK AAN ZEE

Onze gezellige Recr. Bung is nog
vrij in Juni. Ook zijn er nog weken
vrij gekomen, door omst.heden
wk.19 en 20 wk. 28 en 34.
Voor andere periodes even een
belletje:
0252 412057 / 0624 843745

TE KOOP

Nieuw gebouwd 3 k. appartement
(2009) te Harskamp (Veluwe)
met balkon. Ideaal voor echtpaar
of hij/zij die graag op zichzelf wil
gaan wonen. Inlichtingen:
06-16902947.